

Direktoratet for mineralforvaltning
med Bergmesteren for Svalbard

Mineralnæringens bidrag til BNP

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse	2
1 Innledning	3
2 Norsk produksjon.....	3
3 Europeisk produksjon	4
4 Andel av BNP på verdensbasis.....	5
5 Vedlegg 1 – Definisjoner og metode	5
6 Vedlegg 2 – Estimat av bergverksnæringen i EU	6

1 Innledning

Mineralnæringen har lang tradisjon og stort potensial i Norge og for norsk verdiskaping. Her presenterer vi hvor stort bidrag til Norges brutto nasjonalprodukt (BNP) mineralnæringen utgjør. I denne sammenhengen benyttes tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB)¹, som bruker kategorien Bergverksdrift. Den omfatter bryting og utvinning av malmer, mineraler og bergarter².

Videre vil vi vise mineralnæringens bidrag til BNP i EU, og til slutt for verden.

2 Norsk produksjon

Bergverksdrift utgjorde i 2023 0,19% av Norges BNP. Tabell 1 sammenligner mineralnæringens bidrag til BNP med et utvalg andre næringer.

Tabell 1

Andel av BNP

	2019	2020	2021	2022	2023
Jordbruk og skogbruk	0,68 %	0,72 %	0,61 %	0,47 %	0,50 %
Fiske, fangst og akvakultur	1,33 %	1,36 %	1,17 %	1,32 %	1,80 %
Bergverksdrift	0,20 %	0,21 %	0,17 %	0,16 %	0,19 %
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	16,39 %	13,19 %	26,07 %	38,68 %	27,09 %
Industri	7,06 %	7,46 %	6,23 %	5,33 %	6,65 %
Bygge- og anleggsvirksomhet	6,75 %	7,05 %	5,86 %	4,75 %	5,28 %
Varehandel og reparasjon av motorvogner	8,15 %	9,21 %	7,73 %	6,15 %	7,27 %

Kilde: SSB kildetabell 09170 (dato for uttrekk 08.10.2024)

Tabell 2 viser tall for fastlands-Norge, altså uten olje- og gass-sektoren. Tabellen viser en liten økning 2021 og 2023. Dette forklares i hovedsak med vekst i bruttoprodukt³ for sektoren. I tillegg vil også redusert bidrag til BNP fra andre sektorer, som for eksempel nedgangen i bygge- og anleggsvirksomhet, være med på å forklare den økte andelen.

Tabell 2

Andel av Fastlands-Norges BNP

	2019	2020	2021	2022	2023
Jordbruk og skogbruk	0,81 %	0,83 %	0,82 %	0,77 %	0,68 %
Fiske, fangst og akvakultur	1,59 %	1,57 %	1,58 %	2,17 %	2,48 %
Bergverksdrift	0,24 %	0,24 %	0,22 %	0,26 %	0,26 %
Industri	8,46 %	8,56 %	8,41 %	8,74 %	9,14 %
Bygge- og anleggsvirksomhet	8,09 %	8,10 %	7,91 %	7,79 %	7,25 %
Varehandel og reparasjon av motorvogner	9,76 %	10,57 %	10,44 %	10,09 %	9,98 %

Kilde: SSB kildetabell 09170 (dato for uttrekk 08.10.2024)

¹ [SSB Tabell 09170](#)

² DMF oppgir vanligvis data fra den årlige driftsrapporteringen til mineralnæringen. Tallene i denne rapporten vil derfor kunne avvike fra andre tall DMF oppgir for næringen

³ Økonomisk merverdi fra produksjon i en sektor. Les mer om definisjoner i vedlegg 1

3 Europeisk produksjon

I 2022 bidro mineralnæringen totalt i EU, inkludert olje- og gass-sektoren, med 0,48% av BNP⁴. Estimat viser at mineralnæringen uten olje- og gass-sektoren bidro med 0,27 %⁵.

Landet hvor mineralnæringen har størst bidrag til BNP er Polen. Landet er den største produsenten av kobber i EU, og sto i 2021 for 19 % av tilbudet på det europeiske markedet⁶.

Andre viktige gruvenasjoner er Spania med produksjon av blant annet kobber og sink, samt Sverige som den største produsenten av jernmalm i EU i 2021.

Landene i kursiv er beregnet basert på produsert volum av relevante råvarer som mineraler og petroleum, samt markedspriser tilknyttet disse. Mer om fremgangsmåte for estimatet finner man i Vedlegg 3.

Tabell 3

Land	Bruttoprodukt (mill. EUR)	Andel bergverk og utvinning	Estimert andel bergverk
<i>Østerrike</i>	400850	0,39 %	0,19 %
Belgia	497016	0,06 %	0,06 %
<i>Bulgaria</i>	76267	1,46 %	1,14 %
Kroatia	57034	0,22 %	0,22 %
Kypros	24445	0,14 %	0,14 %
<i>Tsjekkia</i>	261260	0,56 %	0,56 %
Danmark	337081	1,04 %	0,06 %
Estland	31798	0,58 %	0,38 %
Finland	231128	0,48 %	0,48 %
<i>Frankrike</i>	2361180	0,12 %	0,08 %
<i>Tyskland</i>	3509628	0,26 %	0,21 %
Hellas	181706	0,32 %	0,32 %
Ungarn	143254	0,52 %	0,18 %
Irland	481998	0,12 %	0,12 %
Italia	1764474	0,16 %	0,06 %
Latvia	34307	0,48 %	0,48 %
Litauen	61303	0,25 %	0,23 %
Luxemburg	70568	0,05 %	0,05 %
Malta	16125	0,00 %	0,00 %
Nederland	888174	1,91 %	0,03 %
<i>Polen</i>	583191	2,02 %	1,44 %
Portugal	209791	0,34 %	0,34 %
<i>Romania</i>	260733	0,76 %	0,15 %
Slovakia	97892	0,15 %	0,15 %
Slovenia	49960	0,33 %	0,33 %
Spania	1225632	0,55 %	0,55 %
Sverige	489858	0,82 %	0,82 %
Totalt	14346652	0,48 %	0,27 %

Kilde: Eurostat (dato for uttrekk 08.10.2024)

⁵ Les mer om dette estimatet i vedlegg 2.

⁶ [RMIS - Raw materials' profiles \(europa.eu\)](https://europa.eu/rmis/)

4 Andel av BNP på verdensbasis

Verdensbanken estimerer at mineralutvinning utgjorde 0,77 % av global BNP i 2021⁷. I tabell 4 viser vi mineralnæringens bidrag til BNP for et utvalg nasjoner.

Tabell 4

Land	Andel av BNP
Australia	10,46 %
Brasil	4,48 %
Kanada	1,18 %
DR Kongo	28,80 %
Kina	0,51 %
Chile	16,22 %
Sverige	1,00 %
Russland	2,05 %
Verden	0,77 %

Kilde: Verdensbanken

I motsetning til resultatene for EU og Norge er ikke dataene for Verdensbanken sitt estimat hentet fra nasjonalregnskap. Estimater er basert på markedspriser, gjennomsnittskostnader, og produsert volum av råvarer⁸.

Andelen av BNP på verdensbasis kan derfor ikke ukritisk sammenlignes med andelene vi presenterte for Norge og EU. I tillegg til metodeforskjellene, tar Verdensbanken kun med noen få mineraler, mens tallene for Norge og EU inkluderer produksjon av all form mineralutvinning.

5 Vedlegg 1 – Definisjoner og metode

I denne rapporten hentes tall for Norge fra SSB, som bruker kategorien Bergverksdrift. Bergverksdrift er definert ved NACE-kodene B.05, B.07, B.08 og B.09.⁹ For EU benyttes tall fra Eurostat, som bruker kategorien «Mining and quarrying». Denne kategorien er definert med NACE-kode B, som inkluderer sektoren for olje- og gass. Les mer om hvordan dette er tatt høyde for i Vedlegg 2.

Andel av BNP er regnet ut som bruttoproduktet for hver næring i basisverdi. Brutttoproduktet i en næring i nasjonalregnskapet er definert som inntekter fra produksjon minus utgifter til kjøp av varer og tjenester som inngår i produksjonen¹⁰.

⁷ <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MINR.RT.ZS>

⁸ Råvarene som er inkludert i dette estimatet er tinn, gull, bly, sink, jern, kobber, nikkel, sølv, bauksitt, fosfat

⁹ [Standard for næringsgruppering \(SN\) \(ssb.no\)](https://www.ssb.no/standard-for-naeringsgruppering-(sn)-(ssb.no))

¹⁰ https://www.regjeringen.no/contentassets/5142c5577b3f42d9b94b73903bbb6657/rapport_brutttoprodukt_b_edriftsstr_2013.pdf

Basisverdi er verdien som produsenten sitter igjen med for et produkt. Det vil si verdien av produktet etter at merverdiavgift og andre produktskatter er betalt, og etter at man har mottatt eventuelle subsidier fra det offentlige.

BNP er målt i markedsverdi, og er definert som summen av bruttoproduktet til alle næringene målt i basisverdi, pluss summen av produktskatter, og minus summen av alle produktsubsidier.

Oppsummert har vi derfor følgende:

$$\begin{aligned} \text{BNP (i markedsverdi)} &= \text{Produksjon (basisverdi)} - \text{Produktinnsats (kjøperverdi)} \\ &+ \text{Produktskatter} - \text{Produktsubsidier} \\ &= \textbf{Bruttoprodukt i alt (basisverdi)} \\ &+ \textbf{Produktskatter} - \textbf{Produktsubsidier} \end{aligned}$$

Når de ulike næringene sammenlignes deles bruttoprodukt for hver næring på det totale bruttoproduktet for alle næringer.

I denne artikkelen blir mineralnæringens bruttoprodukt i basisverdi delt på samlet bruttoprodukt for hvert enkelt land.

6 Vedlegg 2 – Estimat av bergverksnæringen i EU

Data for nasjonalbudsjett fra Eurostat inneholder en næringsinndeling ned til kode B. Denne inndelingen inkluderer næringskategoriene «B.06 Utvinning av råolje og naturgass» og «B.09.01 Tjenester tilknyttet utvinning av råolje og naturgass». Disse kategoriene er ikke relevante for utregningen av mineralnæringens bidrag til BNP, og skaper derfor et problem.

Dette er løst med hjelp av data for næringer i Europa som inneholder en mer finmasket næringsinndeling¹¹. Ved hjelp av disse dataene kan andelen av produksjonen som stammer fra olje- og gassnæringen identifiseres og trekkes fra totalen.

For land og næringer med få aktører vil en slik næringsinndeling føre til at produksjon i enkelte underkategorier holdes skjult av konfidensialitetshensyn. Dette betyr at resultatene vil gi en høyere verdi, siden de sannsynligvis vil inneholde noe produksjon fra olje- og gassnæringen. Dette gjelder 7 av 27 EU-land.

For å gi et litt mer presist bilde av mineralnæringen er de ukjente underkategoriene identifisert, samt verdien fra total produksjon som ikke kan tilskrives en underkategori. De viktigste råvarene for landets produksjon er hentet fra World Mining Data 2024¹², og salgsverdien er regnet ut ved hjelp av snittpriser for 2022 vist i tabell 4. Herfra utledes en faktor for å estimere andel utvinningsvirksomhet som stammer fra olje- og gassnæringen.

Grunnlaget for disse utregningene er presentert i Tabell 5. Det antas for Frankrike at hele den ukjente verdien stammer fra olje- og gassnæringen, da de har en svært begrenset produksjon av mineraler med kjente markedspriser.

¹¹ [Statistics | Eurostat \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eurostat/)

¹² <https://www.world-mining-data.info/wmd/downloads/PDF/WMD%202024.pdf>

Tabell 5

Råvare	Pris	Enhet	Kilde
Petroleum	97,1	\$/fat snittpris	Verdensbanken
Jern	121,3	\$/tonn	Verdensbanken
Kobber	8822,4	\$/tonn	Verdensbanken
Brunkull	125,8	\$/tonn	businessanalytiq.com

Tabell 6

Polen

	Petroleum	Kobber
Volum (1000)	5985 fat	493 t
Verdi (mill. \$)	581	4345
Andel verdi	11,80 %	88,20 %

Tsjekkia

	Petroleum	Brunkull
Volum (1000)	550 fat	33397 t
Verdi (mill. \$)	53	4203
Andel verdi	1,30 %	98,70 %

Romania

	Petroleum	Kobber
Volum (1000)	22950 fat	12 t
Verdi (mill. \$)	2228	102
Andel verdi	95,60 %	4,40 %

Østerrike

	Petroleum	Jernmalm
Volum (1000)	3902 fat	1036 t
Verdi (mill. \$)	379	126
Andel verdi	75,10 %	24,90 %

Bulgaria

	Petroleum	Brunkull
Volum (1000)	143 fat	35513 t
Verdi (mill. \$)	14	4469
Andel verdi	0,30 %	99,70 %

Tyskland

	Petroleum	Brunkull
Volum (1000)	12454 fat	130801 t
Verdi (mill. \$)	1209	16459
Andel verdi	6,80 %	93,20 %

Direktoratet for mineralforvaltning
med Bergmesteren for Svalbard

Ladebekken 50
N-7066 Trondheim

TELEFON + 47 73 90 46 00

E-POST post@dirmin.no

WEB www.dirmin.no